

HØJESTERETS KENDELSE

afsagt onsdag den 4. oktober 2023

Sag 59/2022

Anklagemyndigheden

mod

T

(advokat Christian Bjerrehuus, beskikket)

I tidligere instanser er afsagt kendelse af Retten i Holbæk den 27. april 2022 (60-1715/2021) og af Østre Landsrets 23. afdeling den 28. april 2022 (S-1150-22).

I påkendelsen har deltaget fem dommere: Jens Peter Christensen, Jan Schans Christensen, Ole Hasselgaard, Rikke Foersom og Julie Arnth Jørgensen.

Påstande

T har nedlagt påstand om, at de nationalt indhentede teleoplysninger og udvidede teleoplysninger ikke tillades som bevis i sagen, subsidiært at de nationalt indhentede teleoplysninger og udvidede teleoplysninger vedrørende IMEI-nummer 35382810811019 ikke tillades som bevis i sagen.

Anklagemyndigheden har påstået stadfæstelse.

Sagsfremstilling

Straffesagen

Den 23. marts 2022 blev der ved Retten i Holbæk indledt hovedforhandling i en nævningesag mod i alt seks tiltalte, herunder T, om bl.a. drab og drabsforsøg den 17. november 2020.

Den 27. april 2022 nedlagde forsvarer, advokat Christian Bjerrehuus, på vegne af T påstand om, at de til sagen nationalt indhentede teleoplysninger og udvidede teleoplysninger ikke tillades anvendt som bevis, subsidiært at de til sagen nationalt indhentede teleoplysninger og udvidede teleoplysninger vedrørende IMEI-nummer 35382810811019 ikke tillades anvendt som bevis. De øvrige forsvarere nedlagde tilsvarende påstande. I kendelse af 27. april 2022 bestemte byretten, at påstandene ikke skulle tages til følge. Byrettens begrundelse lyder:

”EU-domstolen har i dom af 5. april 2022 (sag C-140/20) fastslået bl.a., at bestemmelser i direktiv 2002/58/EF af 12. juli 2002 og i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder er til hinder for lovgivningsmæssige foranstaltninger, der med henblik på bekæmpelse af grov kriminalitet og forebyggelse af alvorlige trusler mod den offentlige sikkerhed i forebyggende øjemed foreskriver generel og udifferentieret lagring (logning) af trafikdata og lokaliseringsdata.

Der er enighed om, at i hvert fald en del af det omtvistede materiale i nærværende sag indeholder oplysninger, der er indsamlet på baggrund af lovgivningsmæssige foranstaltninger om generel og udifferentieret logning.

Som imidlertid også fastslået i ovennævnte dom henhører spørgsmålet om antageligheden af beviser, der er tilvejebragt på baggrund af logning som nævnt ovenfor, under national ret, dog under overholdelse af navnlig ækvivalens- og effektivitetsprincippet. Som fastslået ved EU-domstolens dom af 2. marts 2021 (sag C-746/18) må denne vurdering foretages i lyset af, hvilken risiko antagelsen af sådanne beviser vil medføre for iagttagelsen af kontradiktionsprincippet og dermed for retten til en retfærdig rettergang.

Den omstændighed, at indsamlingen af de omhandlede oplysninger er sket på baggrund af logningsregler, der måtte være i strid med EU-retlige regler, har ikke i sig selv påvirket pålideligheden eller validiteten af de omhandlede oplysninger, der er af teknisk karakter. Dette må efter rettens opfattelse tillægges afgørende betydning ved vurderingen af spørgsmålet om antageligheden af de omhandlede beviser. Ved vurderingen må også indgå, at forsvarerne under sagen – herunder efter bevisførelse – har mulighed for at imødegå og at udtale sig om de omhandlede oplysninger.

Endvidere må det indgå i vurderingen, at der ikke er grundlag for at antage, at de omhandlede oplysninger udgør det eneste eller reelt afgørende bevis i sagen. Endelig må sagens særdeles alvorlige karakter indgå i vurderingen.

På denne baggrund er der efter en samlet vurdering således ikke grundlag for at tage forsvarernes påstande til følge. Det af forsvarerne i øvrigt anførte kan ikke føre til en anden vurdering.

Det bemærkes, at retten ikke herved har taget stilling til den bevismæssige betydning af de omhandlede oplysninger.”

T og to af de øvrige tiltalte kærede byrettens kendelse til Østre Landsret, der den 28. april 2022 stadfæstede kendelsen i henhold til grundene.

Retten i Holbæk afsagde den 20. juni 2022 dom i straffesagen. Ved dommen blev fem af de tiltalte, herunder T, straffet med fængsel på livstid. T blev endvidere udvist af Danmark for bestandig. Én af de tiltalte blev frifundet. Dommen er efter det oplyste anket både af de tiltalte og af anklagemyndigheden.

Indhentede retskendelser

Retten i Holbæk bestemte ved kendelser af 18. november 2020, at politiet i medfør af retsplejelovens § 780, stk. 1, nr. 4, jf. § 781, stk. 1 og stk. 5, jf. § 804, stk. 1, måtte indhente udvidelede teleoplysninger i tre geografiske områder omkring gerningsstedet den 17. november 2020 mellem kl. 17.00 og kl. 19.00.

Retten i Holbæk bestemte ved kendelse af 21. maj 2021, at politiet i medfør af retsplejelovens § 783, stk. 1, jf. § 780, stk. 1, nr. 3, jf. § 806, stk. 2, jf. § 804, stk. 1, måtte indhente historiske teleoplysninger om, hvilke telefoner eller andre kommunikationsapparater, der havde været sat i forbindelse med IMEI-nr. 35382810811019 fra den 10. august 2020 til og med den 18. maj 2021.

Anbringender

T har anført navnlig, at de indhentede teleoplysninger udgør et ulovligt tilvejebragt bevis, der ikke kan tillades anvendt i straffesagen.

Tilvejebringelse og anvendelse af generel og udifferentieret logningsdata i sager om grov kriminalitet er efter EU-Domstolens praksis i strid med EU-retten. Nærværende straffesag omhandler alene grov kriminalitet, og teleoplysningerne udgør dermed et ulovligt tilvejebragt bevis, som ikke kan tillades ført.

De danske myndigheder har siden EU-Domstolens dom af 21. december 2016 i de forenede sager C-203/15 og C-698/15 (Tele2 Sverige AB mod Post- og Telestyrelsen m.fl.) været bekendt med, at EU-Domstolen har afvist, at sager om grov kriminalitet kan give grundlag for generel og udifferentieret logning af teleoplysninger. Myndighederne har erkendt, at der fore-

lå en væsentlig procesrisiko ved en sådan logning samt ved at anvende data opnået herved i straffesager om grov kriminalitet. Myndighederne må dermed anses for forsættligt at have spekuleret i ikke at overholde reglerne for tilvejebringelse af bevis. Det er underordnet, om den konkrete spekulation blev foretaget af den enkelte politiassistent, hos Rigsadvokaten eller i Justitsministeriet, da der må ske identifikation mellem myndighederne. Der foreligger ikke en misforståelse af reglerne, men derimod en aktuel og konkret viden om, at logningen var uhjemlet. Såfremt teleoplysningerne ikke uberettiget var blevet logget, havde beviset ikke været tilgængeligt for myndighederne. Beviset kunne således ikke være indhentet på lovlige vis. Myndighedernes adfærd har dermed væsentligt forringet hans retsstilling, jf. Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 6.

Endelig må det tillægges betydning, at teleoplysningerne er et tungt og afgørende bevis i straffesagen.

Anklagemyndigheden har anført navnlig, at oplysninger, der generelt og udifferentieret er blevet registreret og opbevaret af teleudbydere med henblik på beskyttelse af den nationale sikkerhed, men som måtte være blevet udleveret til politiet i verserende sager, der ikke omfattes af straffelovens kapitel 12 og 13, fortsat kan anvendes som bevis i konkrete straffesager.

Selv hvis det ikke kan udelukkes, at de indhentede logningspligtige teleoplysninger nu må anses for ulovligt tilvejebragte beviser, jf. EU-Domstolens dom af 5. april 2022 i sag C-140/20 (G.D. mod Commissioner of An Garda Síochána m.fl.), har dette ikke betydning for pålideligheden eller validiteten af oplysningerne, der er af teknisk karakter. Der er heller ikke herved sket en krænkelse af en vigtig beskyttelsesinteresse, som f.eks. selvinkrimineringsforbuddet og provokationsforbuddet. Der er ikke belæg for at antage, at de danske myndigheder, herunder politi og anklagemyndighed, forsættligt har spekuleret i ikke at overholde reglerne for tilvejebringelse af beviser. At myndighederne er klar over, at der foreligger en procesrisiko, idet visse EU-retlige spørgsmål er uafklarede, kan ikke sidestilles med, at myndighederne bevidst har handlet i strid med EU-retten. Antageligheden af beviser henhører i øvrigt under medlemsstaternes partsautonomi.

Det følger af det almindelige kontradiktionsprincip, at forsvareren under hovedforhandlingen på lige fod med anklageren vil kunne foretage dokumentation af teleoplysningerne og stille

spørgsmål til de tiltalte og vidner herom. Forsvareren har mulighed for at anfægte beviserne, herunder bestride, at oplysningerne vedrører tiltalte eller gøre gældende, at beviserne er mangelfulde.

Det kan først ved den samlede bevisbedømmelse vurderes, om teleoplysningerne er det eneste eller afgørende bevis, og om det på den baggrund ville være i strid med Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 6 at domfælde.

Endelig må en afvejning af samfundets interesse i efterforskningen og strafforfølgning i sagen, der er særdeles alvorlig, sammenholdt med tiltaltes interesse i at beviser bliver tilvejebragt på lovlig måde, føre til at beviset tillades.

Højesterets begrundelse og resultat

Sagen angår, om teleoplysninger indhentet fra danske teleudbydere skal udgå af straffesagen mod bl.a. T.

Det drejer sig om udvidede teleoplysninger knyttet til tre geografiske områder den 17. november 2020 mellem kl. 17 og 19, som politiet har indhentet i henhold til kendelser afsagt af Retten i Holbæk den 18. november 2020. Det drejer sig endvidere om historiske teleoplysninger for perioden fra den 10. august 2020 til den 18. maj 2021, som politiet har indhentet i henhold til Retten i Holbæks kendelse af 21. maj 2021.

Højesteret finder, at der ikke foreligger retssikkerhedsmæssige betænkeligheder, der kan begrunde, at de indhentede teleoplysninger ikke kan anvendes som bevis i straffesagen. Det bemærkes herved, at uanset om indhentede teleoplysninger måtte være tilvejebragt på baggrund af generel og udifferentieret logning i strid med EU-retten, har det ikke betydning for oplysningernes kvalitet, og det medfører heller ikke i sig selv en krænkelse af tiltaltes rettigheder af betydning for straffesagen.

På denne baggrund tiltræder Højesteret, at teleoplysningerne ikke skal udgå af sagen. Højesteret stadfæster herefter landsrettens kendelse.

Thi bestemmes:

Landsrettens kendelse stadfæstes.